ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗΣ, ΒΥΡΩΝΟΣ ΚΑΙ ΥΜΗΤΤΟΥ

Ἅγιος Ἱερομάρτυς ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΣΜΥΡΝΗΣ

(23 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ)

ΚΑΙΣΑΡΙΑΝΗ 2019

Ἅγιος Ἱερομάρτυς
ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΣ
ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΣΜΥΡΝΗΣ

Κείμενα:
† Μιχαήλ Γαλανοῦ

«ΟΙ ΒΙΟΙ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ»
τεῦχος 2. Μήν Φεβρουάριος Σελ. 107-110
Ἔκδοσις Ἀπ. Διακονίας 1952

Σειρά:
«Ἁγιολογικά 13»

Copyright:
Ἱερά Μητρόπολις Καισαριανῆς, Βύρωνος καί Ὑμηττοῦ.
Λεωφόρος Φορμίωνος 83, Τ.Κ. 161 21 Καισαριανή
Τηλ.: 210.72.24.123
www.imkby.gr e-mail: info@imkby.gr

ISBN: 978-618-5390-10-5

Ἐκδοτική Παραγωγή

ΕΠΤΑΛΟΦΟΣ Α.Β.Ε.Ε.
Ἀρδηττοῦ 12-16, 116 36 Ἀθήνα
Τηλ.: 210.921.7513, 210.921.4820 • Fax: 210.923.7033
www.eptalofos.gr • e-mail: info@eptalofos.gr

Ἅγιος Ἱερομάρτυς
ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΣ
ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΣΜΥΡΝΗΣ

Τῇ 23ῃ τοῦ μηνός Φεβρουαρίου
μνήμη τοῦ ἁγίου Ἱερομάρτυρος
Πολυκάρπου Ἐπισκόπου Σμύρνης.

Τό ἔτος τῆς γεννήσεώς του καί ἡ πατρίς του δέν εἶναι ἀκριβῶς γνωστά. Βέβαιον ὅμως εἶναι ὅτι ἐγεννήθη εἰς τήν Μικράν Ἀσίαν πρό τοῦ 60 μετά Χριστόν. Εἰς τόν Χριστιανισμόν θά προσῆλθε περί τό 20όν ἔτος τῆς ἡλικίας του, ὡς μαθητής τοῦ πρώτου ἐπισκόπου τῆς Σμύρνης Βουκόλου. Κατόπιν ἐγνώρισε καί αὐτόν τόν εὐαγγελιστήν καί ἀπόστολον Ἰωάννην. Ὡς γράφει ὁ μαθητής του Εἰρηναῖος πρός τινά Φλωρῖνον, ὁ Πολύκαρπος ἐστολίζετο ἀπό μεγάλην σωφροσύνην καί αὐστηρότητα ἠθῶν, ἀπό ἀγάπην πρός τόν Χριστόν καί

πρός τόν πλησίον καί ἀπό ὁλόψυχον ἀφοσίωσιν εἰς τήν διδασκαλίαν τοῦ θείου λόγου. Τά προτερήματά του ταῦτα καί ἡ γενναιοψυχία τόν κατέστησαν πολύ ἀγαπητόν εἰς τόν Θεολόγον Ἰωάννην, ὁ ὁποῖος, μετά τόν θάνατον τοῦ Βουκόλου, τόν ἀνέδειξεν ἐπίσκοπον Σμύρνης.

Εἰς τό ἀξίωμα τοῦτο ἐπετέλεσε τά καθήκοντά του μέ ζῆλον ἐντελῶς ἀποστολικόν. Ἀνεδείχθη ὁ διδάσκαλος, ὁ πατήρ, ὁ ποιμήν, ὁ φρουρός. Στηρίζων τούς χριστιανούς εἰς τήν πίστιν, ἐργαζόμενος νά προσελκύη καί ἄλλους εἰς αὐτήν, τήν ὑπερήσπιζε συγχρόνως ἐναντίον τῶν προσβολῶν τῶν ἐθνικῶν φιλοσόφων καί ἐμάχετο νά τήν διατηρήση ἀνόθευτον ἀπό τάς πλάνας τῶν αἱρετικῶν.

Ὁ Πολύκαρπος παρηκολούθησε μέ ἄκρον ἐνδιαφέρον τήν σύλληψιν τοῦ Ἰγνατίου, τοῦ ἐπισκόπου τῆς Ἀντιοχείας, καί τήν ἀπαγωγήν τοῦ δεσμίου εἰς Ρώμην. Ἔσπευσε μάλιστα νά τόν ἰδῆ, καί ἦτο ἐξόχως συγκινητική καί δραματική ἡ στιγμή, κατά τήν ὁποίαν συνηντήθησαν οἱ δύο ἐκεῖνοι μεγάλοι ἀθληταί τοῦ Σταυροῦ.

Τό πρός τόν Θεοφόρον Ἰγνάτιον ἐνδιαφέρον τοῦ Πολυκάρπου μαρτυρεῖται καί ἐκ τῆς ἐπιστολῆς, τήν ὁποίαν ἔγραψε πρός τούς

Φιλιππησίους. Εἰς αὐτήν τούς συγχαίρει διά τήν φιλοξενίαν, τήν ὁποίαν ἔκαμαν πρός τόν Ἰγνάτιον καί τούς μετ᾽ αὐτοῦ, ὅταν διῆλθαν ἀπό τήν πόλιν των, καί ἐζήτει νά τόν πληροφορήσουν, ἄν αὐτοί εἶχαν εἴδησιν περί τῆς τύχης του. Ἡ ἐπιστολή αὕτη πρός Φιλιππησίους, ἡ μόνη ἡ ὁποία σῴζεται ἐκ τῶν ἔργων τοῦ Πολυκάρπου, διακρίνεται διά τήν ἀποστολικήν ζωήν, πού τήν διαπνέει.

Περί τοῦ Πολυκάρπου βεβαιοῦται, ὅτι κατά τό ἔτος 162 κατ᾽ ἄλλους δέ τό 157 ἤ 158, ἦλθεν εἰς τήν Ρώμην, ἐπί τοῦ Πάπα Ἀνικήτου, διά νά συνεννοηθοῦν περί κοινῆς ἡμέρας διά τήν ἑορτήν τοῦ Πάσχα. Διότι κατά τήν ἐποχήν ἐκείνην εἰς μέν τήν Ρώμην καί ὅλην τήν Δύσιν, ὡς καί εἰς τήν Ἀλεξάνδρειαν, τό Πάσχα ἑωρτάζετο εἰς ἡμέραν Κυριακήν· εἰς δέ τάς ἐκκλησίας τῆς Ἀσίας ἐπανηγυρίζετο τήν 14ην τοῦ Ἰουδαϊκοῦ μηνός Νισάν, εἰς ὁποιανδήποτε ἡμέραν τῆς ἑβδομάδος καί ἄν ἔπιπτεν αὕτη. Καί δέν ἠμπόρεσαν μέν νά καταντήσουν εἰς ὁριστικήν συνεννόησιν· ἀλλά καί οἱ δύο των ἔδειξαν πολλήν τιμήν καί ἀγάπην ἀναμεταξύ των. Ὁ Ἀνίκητος μάλιστα παρεχώρησεν εἰς τόν Πολύκαρπον, νά τελέση αὐτός τό μυστήριον τῆς θείας Εὐχαριστίας εἰς μίαν Λειτουργίαν.

Κατά τήν διαμονήν του ἐκείνην εἰς τήν Ρώμην ὁ Πολύκαρπος ἠμπόρεσε νά διαφωτίση καί ἐπιστρέψη εἰς τήν ἀλήθειαν τῆς πίστεως πολλούς ὀπαδούς τῶν αἱρετικῶν Μαρκίωνος καί Οὐαλεντίνου. Ἀναφέρεται δέ, ὅτι ὁ Μαρκίων συνήντησε τότε κατά τύχην τόν Πολύκαρπον, καί τόν ἠρώτησε μέ κάποιαν ἀγερωχίαν καί εἰρωνείαν, ἄν τόν ἐγνώριζεν. Ὁ Πολύκαρπος, γνωρίζων τήν ὑπεροψίαν καί τό πεῖσμα τοῦ αἱρεσιάρχου, ὠργισμένος δέ ἐναντίον του, ἐπειδή ἔσχιζε τήν Ἐκκλησίαν καί ὤθει εἰς τήν ἀπώλειαν ψυχάς, ἀπήντησε· «Σέ ἀναγνωρίζω ὡς τόν πρωτότοκον υἱόν τοῦ Σατανᾶ».

Κατά δέ τόν ἐναντίον τῶν Χριστιανῶν διωγμόν, ἐπί τοῦ αὐτοκράτορος Ἀντωνίου Πίου, ἀνθύπατος εἰς τήν Μικράν Ἀσίαν ἦτο ὁ Στάτιος Κοδράτος. Πρός αὐτόν διετυπώθη μανιώδης ἀπαίτησις τοῦ εἰδωλολατρικοῦ ὄχλου διά νά συλλάβη καί βασανίση, ἐν ἀνάγκῃ δέ καί φονεύση τόν Χριστιανόν ποιμενάρχην. Ὁ ἱερός Πολύκαρπος ἠθέλησε κατ' ἀρχάς νά μή λάβη κανέν προφυλακτικόν μέτρον, ἀλλά νά ἀφήση τό τέλος εἰς τάς χεῖρας τοῦ Θεοῦ. Οἱ Χριστιανοί του ὅμως, πού ἤξευραν ποῖον θησαυρόν θά ἔχαναν, γνωρίζοντες καί ὅτι δέν

ἠμποδίζετο ἀπό τό Εὐαγγέλιον τό νά φυλαττώμεθα ἐναντίον τῶν κινδύνων, φθάνει νά μή προδίδωμεν τήν πίστιν, ἐπέμειναν παρακαλοῦντες τον μέ δάκρυα νά φύγη.

Συγκεκινημένος ὁ γέρων ἐπίσκοπος ἐνέδωκε. Κατέφυγε λοιπόν εἰς μικρόν πλησιόχωρον ἀγρόν, ὅπου διέμεινε καιρόν τινά μέ ὀλίγους φίλους, συμπροσευχόμενος μαζί των καί ἐνθαρρύνων τό πεφοβισμένον φρόνημά των. Ἀπ' ἐκεῖ τόν ἔφεραν κατόπιν εἰς ἄλλο καταφύγιον, διότι ἔμαθαν, ὅτι τό

πρῶτον ἐπροδόθη, ἀλλά καί τό δεύτερον δέν διέφυγε τήν ἀνακάλυψιν. Καί κατώρθωσαν μέν οἱ φίλοι τοῦ Ἰγνατίου νά τόν τοποθετήσουν ἐγκαίρως ἀλλαχοῦ· ἀλλ' ἡ ἀστυνομία ἀνεκάλυψε καί τό τρίτον.

Ὁ Πολύκαρπος ἠδύνατο καί πάλιν νά διαφύγῃ· ἀλλά δέν ἠθέλησε πλέον. Αὐτή ἡ ἀδιάλειπτος φυγή τῷ ἐφάνῃ ὡς εἶδος δραπετεύσεως καί λιποταξίας, ἐναντία πρός τήν παρρησίαν, τήν ὁποίαν ὤφειλε νά δεικνύῃ ὁ ἐπί κεφαλῆς μάλιστα τῶν χριστιανῶν. Ἔμεινε λοιπόν εἰπών· «ἄς γείνῃ τό θέλημα τοῦ Θεοῦ». Καί ἀμέσως κατέβη μόνος του καί παρουσιάσθη πρός τούς ἀνθρώπους τῆς ἐξουσίας.

Τόν παρέλαβαν καί τόν μετέφεραν ἐπί ὤμου εἰς τήν πόλιν. Ὅταν τόν παρουσίασαν ἐνώπιόν τοῦ ἀνθυπάτου, τοῦ ἐπροτάθη νά βλασφημήσῃ τόν Χριστόν. Ὁ γέρων Ἐπίσκοπος ἀπεκρίθη· «ἐπί ὀγδοήκοντα καί ἕξ ἔτη τόν ὑπηρετῶ, χωρίς διόλου νά μέ ἀδικήσῃ· καί πῶς ἠμπορῶ νά βλασφημήσω τόν Βασιλέα μου, τόν Σωτῆρά μου; Ὁ ἀνθύπατος τοῦ εἶπε τότε νά ὁρκισθῇ τουλάχιστον εἰς τήν τύχην τοῦ Καίσαρος. Ὁ Πολύκαρπος ἀπήντησεν, ὅτι σέβεται τόν Καίσαρα, ἀλλά δέν κάμνει εἰδωλολατρικούς ὅρκους. Ὁ ἀνθύ-

πατος ἦτο ἀπό τάς φύσεις ἐκείνας, αἱ ὁποῖαι, ὅπως ὁ Πιλᾶτος, δέν προβαίνουν ἀφ' ἑαυτῶν εἰς τό ἔγκλημα, δέν ἔχουν ὅμως καί τήν δύναμιν νά τό ἀρνηθοῦν εἰς ὄχλους, πού βιαστικοί τό ἀπαιτοῦν. Διά τόν Χριστιανισμόν ὀλίγον τόν ἐνδιέφερε, καθώς καί ὁ Πιλᾶτος ὀλίγον ἐζαλίζετο διά τήν ἀλήθειαν, ὑπέρ τῆς ὁποίας ἦλθε νά μαρτυρήση ὁ Ἰησοῦς. Ἠκούοντο δέ καί αἱ φωναί τοῦ φανατισμένου ὄχλου, πού ἐζητοῦσε τοῦ Πολυκάρπου τόν θάνατον. Ὁ ἀνθύπατος τοῦ εἶπεν· «ἐάν ἠμπορῆς πεῖσον τόν δῆμον». Ὁ Πολύκαρπος ἐδήλωσεν, ὅτι ἦτο περιττόν. Ὁ δῆμος ἐκεῖνος εἶχεν εὐμετάβλητον τό πρόγραμμά του. Δέν ἤθελε φωτισμόν, ἀλλά φόνον.

Τότε ὁ ἀνθύπατος ἠπείλησεν, ὅτι θά τόν ἔρριπτεν εἰς τά θηρία ἤ εἰς τήν πυράν. Ὁ Πολύκαρπος ἐδήλωσεν, ὅτι τοῦ ἦτο εὐπρόσδεκτον καί τό ἕν καί τό ἄλλο. Μετά τήν ὁριστικήν ἀποτυχίαν τῶν προσπαθειῶν τοῦ ἀνθυπάτου, διετάχθη ὁ κῆρυξ νά φωνάξη εἰς τό μέσον τοῦ σταδίου τρεῖς φοράς: «ὁ Πολύκαρπος ὡμολόγησεν ὅτι εἶναι χριστιανός». Τό πλῆθος τῶν εἰδωλολατρῶν ἐκραύγασεν ἀμέσως· «αὐτός εἶναι τῆς ἀσεβείας ὁ διδάσκαλος, τῶν Χριστιανῶν ὁ πατήρ, ὁ ὁποῖος ἐργάζεται νά καθαιρέση τούς ἰδικούς

μας θεούς, ὁ ὁποῖος διδάσκει πολλούς νά μή θυσιάζουν, μήτε νά προσκυνοῦν τούς θεούς μας». Καί τότε ἀπεφασίσθη ν' ἀποθάνη ὁ Πολύκαρπος τόν ἐπί τῆς πυρᾶς θάνατον.

Εἰς τό ἄκουσμα τῆς ἀποφάσεως εἰδωλολάτραι καί Ἰουδαῖοι ἔδραμαν διά νά φέρουν ξύλα ἀπό τά πλησίον ἐργαστήρια καί τά λουτρά. Εἰς τό μεταξύ ὁ ἀνθύπατος ἐζήτει νά ἐκφοβίση τόν Πολύκαρπον παριστάνων εἰς αὐτόν, ὅτι θά ἦτο τρομερόν ν' ἀποθάνη ἐπί πυρᾶς. Ὁ γέρων ἐπίσκοπος ἀπήντησε· «μή φοβερίζης διά τοῦ πυρός, τό ὁποῖον προσωρινῶς καίει καί μετ' ὀλίγον σβύνει ἔχεις δίκαιον, διότι σύ δέν γνωρίζεις τῆς μελλούσης κρίσεως καί τῆς αἰω-

νίου κολάσεως τό πῦρ, τό ὁποῖον περιμένει τούς ἀσεβεῖς. Περιττόν εἶναι λοιπόν ν' ἀργοπορῆς· κάμνε ὅ,τι θέλεις».

Πρίν ἤ ἡ πυρά ἀναφθῆ, τοῦ ἔδεσαν τά γεροντικά του χέρια. Τοιουτοτρόπως δέ δέσμιος προσηυχήθη ὡς ἑξῆς· «Κύριε ὁ Θεός ὁ παντοκράτωρ, ὁ τοῦ ἀγαπητοῦ καί εὐλογητοῦ Παιδός Σου Ἰησοῦ Χριστοῦ Πατήρ, δι' οὗ τήν περί σοῦ ἐπίγνωσιν εἰλήφαμεν, ὁ Θεός ἀγγέλων καί δυνάμεων, καί πάσης τῆς κτίσεως, καί παντός τοῦ γένους τῶν δικαίων, οἱ ζῶσιν ἐνώπιον Σου· εὐλογῶ Σε, ὅτι ἠξίωσας με τῆς ἡμέρας καί ὥρας ταύτης τοῦ λαβεῖν με μέρος ἐν ἀριθμῷ τῶν μαρτύρων Σου, ἐν τῷ ποτηρίῳ τοῦ Χριστοῦ Σου, εἰς ἀνάστασιν ζωῆς αἰωνίου, ψυχῆς τε καί σώματος, ἐν ἀφθαρσίᾳ Πνεύματος Ἁγίου· ἐν οἷς προσδεχθείην ἐνώπιόν Σου σήμερον ἐν θυσίᾳ πίονι καί προσδεκτῇ, καθώς προητοίμασας καί προσεφανέρωσας καί ἐπλήρωσας ὁ ἀψευδής καί ἀληθινός Θεός. Διά τοῦτο καί περί πάντων αἰνῶ Σε, εὐλογῶ Σε, δοξάζω Σε, σύν τῷ αἰωνίῳ καί ἐπουρανίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ, ἀγαπητῷ Σου Παιδί, μεθ' οὗ Σοί καί Πνεύματι Ἁγίῳ ἡ δόξα καί νῦν καί εἰς τούς μέλλοντας αἰῶνας. Ἀμήν».

Κατόπιν ἐρρίφθη εἰς τάς φλόγας· ἀλλ' ἡ κατάπληξις ὑπῆρξε μεγάλη, ὅταν ἐφάνη, ὅτι τό πῦρ ἐσχηματίσθη εἰς εἶδος καμάρας, πού ἄφηνε τόν μάρτυρα ἀβλαβῆ καί σῶον. Πλήν, ὅπως ὅλοι οἱ πεπωρωμένοι, ἀντί νά φωτισθοῦν, ἐσκοτίσθησαν περισσότερον. Εἰδωλολάτραι καί Ἰουδαῖοι ἀφῆκαν κραυγάς δαιμονιώδεις, ἕνας δέ ἀπό τούς δημίους ἐπέφερε τόν θάνατον κτυπήσας τόν μάρτυρα διά ξίφους.

Οὕτω τήν 23ην Φεβρουαρίου τοῦ 167 κατέλυσε τόν βίον του ὑπέρ τοῦ Χριστοῦ Πολύκαρπος ὁ Σμύρνης, τῆς Ἐκκλησίας στῦλος, μέγας τῆς πίστεως ἀθλητής. Δι' αὐτόν ὁ Ἰωάννης εἰς τήν Ἀποκάλυψιν εἶπε τά γνωστά ἐκεῖνα· «μηδέν φοβοῦ, ἃ μέλλεις παθεῖν... Γίνου πιστός ἄχρι θανάτου καί δώσω σοι τόν στέφανον τῆς ζωῆς».

Ὁ ἐμπνευσμένος ὁραματιστής τῆς Πάτμου τό προεῖπε καλῶς. Ἡ καρδία τοῦ Πολυκάρπου δέν ἐσείσθη ἀπό κανέναν φόβο πρό τῶν παθημάτων του. Τήν πίστιν του ἐπεσφράγισε μέ τό αἷμά του καί ἔλαβε τόν στέφανον τῆς δόξης καί τῆς ζωῆς.

Ἀπολυτίκιον

Ἦχος δ΄. Ταχὺ προκατάλαβε.

Τὴν κλῆσιν τοῖς ἔργοις σου, ἐπισφραγίσας σοφέ, ἐλαία κατάκαρπος, ὤφθης ἐν οἴκῳ Θεοῦ, Πολύκαρπε ἔνδοξε· σὺ γὰρ ὡς Ἱεράρχης, καὶ στερρὸς Ἀθλοφόρος, τρέφεις τὴν Ἐκκλησίαν, λογικῇ εὐκαρπίᾳ, πρεσβεύων Ἱερομάρτυς, ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Κοντάκιον

Ἦχος α΄. Χορὸς Ἀγγελικός.

Καρποὺς τοὺς λογικούς, τῷ Κυρίῳ προσφέρων, Πολύκαρπε σοφέ, ἀρετῶν δι᾽ ἐνθέων, ἐδείχθης ἀξιόθεος, Ἱεράρχα μακάριε, ὅθεν σήμερον, οἱ φωτισθέντες σοῖς λόγοις, ἀνυμνοῦμέν σου, τὴν ἀξιέπαινον μνήμην, Θεὸν μεγαλύνοντες.

Μεγαλυνάριον

Φοῖνιξ ἀνεδείχθης καρποτελής, ὡς καρποφορίαν, περιφέρων θεουργικήν, τὴν τῶν Ἀποστόλων, ἀμέσως κοινωνίαν, δι᾽ ἧς ἐκτρέφεις κόσμον, Πάτερ Πολύκαρπε.

Μαρτυριον του αγιου Πολυκαρπου επισκοπου Σμυρνης

Εἰσαγωγικά

Τό μαρτύριον τοῦ Πολυκάρπου εἶναι ἐγκύκλιος ἐπιστολή τῆς Ἐκκλησίας Σμύρνης πρός τήν Ἐκκλησίαν Φιλομηλίου τῆς Φρυγίας «καί ταῖς κατά πάντα τόπον παροικίαις», περιγράφουσα τό μαρτυρικόν τέλος τοῦ Πολυκάρπου.

Ὅταν ἠπειλήθη ὑπό τοῦ ἀνθυπάτου νά ριφθῆ εἰς τά θηρία, ὁ Πολύκαρπος ἀπήντησε: «κάλει· ἀμετάθετος γάρ ἡμῶν ἡ ἀπό τῶν κρειττόνων ἐπί τά χείρῳ μετάνοια· καλόν δέ μετατίθεσθαι ἀπό τῶν χαλεπῶν ἐπί τά δίκαια»· ὅταν δέ ἠπείλησαν αὐτόν διά πυρός, ἀπήντησε «πῦρ ἀπειλεῖς τό πρός ὥραν καιόμενον καί μετ' ὀλίγον σβεννύμενον; ἀγνοεῖς γάρ τό τῆς μελλούσης κρίσεως καί αἰωνίου κολάσεως τοῖς ἀσεβέσι τηρούμενον πῦρ· ἀλλά τί βραδύνεις; φέρε ὅ βούλει». Ἀφοῦ τό πλῆθος προθύμως συνεισέφερε τά ἀπαιτούμενα διά τό ἐπί πυρᾶς μαρτύριον τοῦ Πολυκάρπου, «μάλιστα Ἰουδαίων προθύμως, ὡς ἔθος αὐτοῖς, εἰς ταῦτα ὑπουργούντων», ἐρρίφθη οὗτος ἐπ' αὐτῆς· ἐπειδή ὅμως, κατά θαυμαστόν τρόπον,

τό σῶμα τοῦ μάρτυρος δέν ἐκαίετο, ἐφονεύθη διά ξιφιδίου ὑπό τοῦ ἐντεταλμένου ἐν τῷ σταδίῳ ὑπαλλήλου, τοῦ κομφέκτορος.

Τό μαρτύριον τοῦτο, ὅπερ διεσώθη μέχρις ἡμῶν εἰς 5 χειρόγραφα· καί ἐν πολλοῖς ὑπό τοῦ Εὐσεβίου, γραφέν μικρόν μετά τό μαρτυρικόν τέλος τοῦ Πολυκάρπου, θεωρεῖται τό ἀρχαιότερον τῶν διασωθέντων μέχρις ἡμῶν μαρτυρίων· τά κεφάλαια ὅμως κ΄-κβ΄ εἶναι πιθανώτατα μεταγενεστέρα προσθήκη. Ἐν τῷ μαρτυρίῳ τούτῳ μαρτυρεῖται: α΄) ἡ ἤδη μεσοῦντος τοῦ β΄ αἰῶνος συνήθεια νά συνέρχωνται οἱ Χριστιανοί κατά τήν ἐπέτειον τοῦ θανάτου τοῦ μάρτυρος, «ἐν ἀγαλλιάσει καί χαρᾷ, εἴς τε τῶν προηθλησκότων μνήμην καί τῶν μελλόντων ἄσκησίν τε καί ἑτοιμασίαν·» β΄) ἡ τιμή τῶν ἱερῶν λειψάνων τοῦ Ἰγνατίου, ἅτινα χαρακτηρίζονται «τιμιώτερα λίθων πολυτελῶν καί δοκιμώτερα ὑπέρ χρυσίον» γ΄) γίνεται σαφής διάκρισις μεταξύ προσκυνήσεως ἀνηκούσης εἰς τόν Υἱόν τοῦ Θεοῦ καί ἀγάπης ἀνηκούσης εἰς τούς «μάρτυρας ὡς μαθητάς καί μιμητάς τοῦ Κυρίου» δ΄) Ἀξιοσημείωτον εἶναι καί τό ἐν κεφ. 4 λεγόμενον, ἔνθα χαρακτηρίζεται οὐχί ὡς ἄξιον ἐπαίνου τό προσέρχεσθαι ἑκουσίως εἰς τό μαρτύριον, «ἐπειδή οὐχ οὕτως διδάσκει τό Εὐαγγέλιον».

Κείμενον

Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ πού παροικεῖ στή Σμύρνη πρός τήν Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ πού παροικεῖ στό Φιλομήλιο καί πρός ὅλες τίς παροικίες τῆς ἁγίας καί καθολικῆς Ἐκκλησίας σέ κάθε τόπο· ἔλεος, εἰρήνη καί ἀγάπη τοῦ Θεοῦ πατρός καί τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ πληθυνθείη σέ σᾶς.

Σᾶς γράψαμε, ἀδελφοί, τά σχετικά μέ τούς μάρτυρες καί τό τέλος τοῦ μακαρίου Πολυκάρπου, πού σάν σφραγῖδα ἔκλεισε τούς διωγμούς. Ὅλα ὅσα ἔλαβαν χώραν φανερώνουν μέ τό φῶς τοῦ Θεοῦ πῶς μαρτυρεῖται τό Εὐαγγέλιο. Ὁ Πολύκαρπος αὐτή τήν ὥρα περίμενε, γιά νά παραδοθῆ καί ὁ ἴδιος, κάνοντας ὅ,τι εἶχε κάμει κι ὁ Κύριος ὥστε νά τόν μιμηθοῦμε κι ἐμεῖς μή μόνον σκοποῦντες τό καθ' ἑαυτούς, ἀλλά καί τό κατά τούς πέλας. Διότι γνώρισμα τῆς ἀληθινῆς καί δυνατῆς ἀγάπης εἶναι τό νά μή θέλη κανείς νά σώση μόνο τόν ἑαυτό του, ἀλλά καί ὅλους τούς ἀδελφούς.

Ὑπῆρξαν, λοιπόν, μακάριοι καί γενναῖοι ὅλοι οἱ μάρτυρες πού ἔπεσαν πιστοί στό θέλημα τοῦ Θεοῦ. Κι ἐμεῖς πρέπει μέ περισσότερη εὐλάβεια τώρα νά ἐμπιστευόμαστε τό πᾶν στόν ἐξουσιαστή τῶν πάντων Θεό. Καί ποιός

δέν θά θαυμάση τή γενναιότητα, τήν ὑπομονή καί τόν ἔρωτα πρός τόν Κύριο, πού εἶχαν ἐκεῖνοι; Μέ τό μαστίγωμά τους καταξέσχιζαν τό κορμί, κάνοντας νά φανοῦν οἱ φλέβες καί οἱ ἀρτηρίες, ἀλλ' ἐκεῖνοι ἔδειξαν τόση καρτερία, ὥστε οἱ θεαταί νά νοιώσουν ἔμφοβο θαυμασμό καί συμπόνοια καί νά ξεσπάσουν σέ ὀδυρμό. Ἄλλοι μάρτυρες ἔφτασαν σέ τέτοιο σημεῖο ἀνδρείας πού κανένας τους δέν ἔβγαλε ἄχνα καί στεναγμό, δείχνοντας ἔτσι σ' ὅλους μας ὅτι ἐκείνη τήν ὥρα τῶν βασάνων ἀνέβαιναν στόν Χριστό ἤ μᾶλλον ὁ ἴδιος ὁ Κύριος εἶχε κατεβῆ καί συνομιλοῦσε μαζί τους. Κολλημένοι στή χάρι τοῦ Χριστοῦ, καταφρονοῦσαν τά βάσανα πού τούς ἔκανε ὁ κόσμος, ἀγοράζοντας μέσα σέ λίγες στιγμές ὁλόκληρη τήν αἰωνία ζωή. Ἡ φωτιά πού τούς ἔβαζαν οἱ δήμιοι ἦταν γι' αὐτούς δροσιά. Διότι μπροστά στά μάτια τους ἕνα εἶχαν μέλημα· πῶς νά ξεφύγουν τό αἰώνιο πῦρ, τή φωτιά πού δέν σβύνεται ποτέ κι οἱ καρδιές τους λαχταροῦσαν ἐκεῖνα τά ἀγαθά πού περιμένουν ὅσους ἐγκαρτερήσουν, τά ἀγαθά, ἅ οὔτε οὖς ἤκουσεν οὔτε ὀφθαλμός εἶδεν οὔτε ἐπί καρδίαν ἀνθρώπου ἀνέβη. Αὐτά τά ἀγαθά τούς παρουσίασε ἤδη ὁ Κύριος καί δέν ἦσαν πλέον ἄνθρωποι, ἀλλά ἄγγελοι. Ἐπίσης καί ἐκεῖνοι πού ρίχθηκαν στά θηρία ὑπέ-

φεραν πολλή καί φοβερή δοκιμασία. Ἄλλοι ἔγιναν κομμάτια μ᾽ ἀγκαθωτά κολαστήρια ὄργανα κι ἄλλοι τέλος μ᾽ ἄλλες χιλιότροπες ἐπινοήσεις βασάνων τελειώθηκαν. Ὅλους αὐτούς ὁ διάβολος πάσχισε μ᾽ ἕνα σωρό δοκιμασίες νά τούς τραβήξη στήν ἄρνησι, ἀλλά χωρίς νά τό καταφέρη.

Πολλά μηχανεύθηκε ἐναντίον τους τό πονηρό πνεῦμα. Ἀλλά δόξα τῷ Θεῷ· ὅλοι τό κατατρόπωσαν. Παράδειγμά τους ἐνισχυτικό ἦταν ἡ ὑπομονή πού ἔδειξε ὁ γενναιότατος Γερμανικός. Αὐτός ἀντιμετώπισε καί τά θηρία μέσα στό ἀμφιθέατρο. Ἐνῶ ὁ ἀνθύπατος προσπαθοῦσε νά τόν πείση ν᾽ ἀλλάξη γνώμη, λέγοντάς του νά λυπηθῆ τά νιᾶτα του, προκάλεσε ὁ ἴδιος τό θηρίο νά τόν κατασπαράξη, θέλοντας μιά ὥρα γρηγορώτερα ν᾽ ἀπαλλαγῆ ἀπό τήν ἄδικη καί ἄνομη πολιτεία τῶν ἐθνικῶν. Μόλις, λοιπόν, ὁ ὄχλος εἶδε καί θαμπώθηκε ἀπ᾽ αὐτό τό δεῖγμα γενναιότητος τοῦ θεοφιλοῦς καί θεοσεβοῦς γένους τῶν χριστιανῶν ξέσπασε σέ φωνές· νά λείψουν οἱ ἄθεοι! Φέρε ἐδῶ καί τόν Πολύκαρπο!

Ἕνας ὅμως ἀπό τούς χριστιανούς, πού τόν ἔλεγαν Κόϊντο, καταγόμενος ἀπό τή Φρυγία, καί πού εἶχε ἔλθει πρόσφατα ἀπό ἐκεῖ, βλέποντας τά θηρία λιποψύχισε. Ἐνῶ ὁ ἴδιος

ἦταν πού εἶχε πείσει μερικούς ἄλλους νά ἔλθουν νά μαρτυρήσουν μόνοι τους, χωρίς νά τούς ἔχουν πιάσει. Αὐτόν ὁ ἀνθύπατος κατώρθωσε μέ καλοπιάσματα πολλά νά τόν κάνη νά ἐξωμόση καί νά θυσιάση στά εἴδωλα. Γι' αὐτό, λοιπόν, ἀδελφοί, δέν ἐπαινοῦμε ἐκείνους πού πᾶνε νά μαρτυρήσουν χωρίς νά τούς βιάση κανείς, διότι δέν διδάσκει ἔτσι τό Εὐαγγέλιο.

Ὅσο γιά τόν ὑπερθαύμαστο Πολύκαρπο, ὅταν ἄκουσε ὅτι ζητοῦσαν νά τόν πιάσουν, δέν ταράχθηκε, ἀλλά ἤθελε νά μείνη στήν πόλι. Ἀλλά οἱ πιστοί τόν ἔπεισαν νά κρυφθῆ. Καί κρύφθηκε σ' ἕνα μικρό κτῆμα πού δέν ἀπεῖχε πολύ ἀπό τήν πόλη κι ἐκεῖ ἔμεινε μέ λίγους χριστιανούς, νύχτα μέρα μήν κάνοντας τίποτε ἄλλο παρά νά προσεύχεται γιά ὅλους καί γιά τίς Ἐκκλησίες τῆς οἰκουμένης, πρᾶγμα πού ἦταν ἡ συνήθειά του. Καί καθώς προσευχόταν εἶδε μιά ὀπτασία, τρεῖς μέρες πρίν ἀπό τή σύλληψί του. Εἶδε ὅτι τό προσκέφαλό του εἶχε πιάσει φωτιά. Καί γύρισε καί εἶπε στούς συντρόφους του· Θά καῶ ζωντανός.

Καί καθώς οἱ ἔρευνες γίνονταν πιό ἐπίμονες καί πλησίαζαν στό μέρος πού κρυβόταν, ὁ Πολύκαρπος ἔφυγε καί πῆγε σ' ἕνα ἄλλο ἀγρόκτημα. Καί μόλις ἔφυγε, ἔφθασαν ἐκεῖνοι πού

τόν ζητοῦσαν. Καί μήν ἔχοντάς τον βρεῖ, ἔπιασαν δύο παιδιά πού δούλευαν στό κτῆμα ἀπό τά ὁποῖα τό ἕνα ἀφοῦ τό βασάνισαν ὡμολόγησε. Ἄλλωστε ἦταν ἀδύνατο νά ξεφύγη, διότι ἐκεῖνοι πού τόν εἶχαν προδώσει ἦταν γνωστοί του. Καί ὁ εἰρήναρχος, πού εἶχε τό ἴδιο μέ τόν Πολύκαρπο ὄνομα καί τόν ἔλεγαν ἐπίσης καί Ἡρώδη, βιαζόταν νά τόν μπάση στό ἀμφιθέατρο, ἔτσι πού ὁ μέν Πολύκαρπος νά τελειωθῆ, γινόμενος κοινωνός τοῦ Χριστοῦ, οἱ δέ καταδότες του νά πάρουν τήν τιμωρία τοῦ Ἰούδα.

Ἔχοντας, λοιπόν ὁδηγό τό παιδί, ἡμέρα Παρασκευή καί κατά τό σούρουπο, βγῆκαν οἱ στρατιῶτες τῆς καταδιώξεως μέ καβαλλάρηδες, ἁρματωμένοι σάν σέ πόλεμο καί ὡς ἐπί ληστήν τρέχοντες. Καί ἀργά τό βράδι ἔκαμαν ἔφοδο στό μέρος πού βρισκόταν καί τόν βρῆκαν στό ὑπερῶο, ξαπλωμένον σ' ἕνα δωμάτιο. Καί ἀπό κεῖ θά μποροῦσε νά φύγη, ἀλλά εἶχε ἀρνηθῆ, λέγοντας· τό θέλημα τοῦ Θεοῦ γενέσθω. Ὅταν, λοιπόν, τούς ἄκουσε, κατέβηκε κι ἔπιασε κουβέντα μαζί τους. Καί ἀπόρησαν βλέποντας τήν εὐστάθεια τῆς μεγάλης του ἡλικίας καί τή βιασύνη νά συλληφθῆ τόσο γέρος ἄνθρωπος. Εὐθύς, λοιπόν, πρόσταξε νά τούς βάλουν νά φᾶνε καί νά πιοῦν ὅσο θέλουν καί τούς παρακάλεσε νά

τοῦ ἐπιτρέψουν στό μεταξύ νά προσευχηθῆ ἄνετα. Ἐκεῖνοι τοῦ τό ἐπέτρεψαν καί ἔπιασε καί προσευχήθηκε πλημμυρισμένος ἀπό τή χάρι τοῦ Θεοῦ δύο ὁλόκληρες ὧρες, ἔτσι πού θαμπώθηκαν οἱ στρατιῶτες καί μερικοί ἀπ' αὐτούς μετάνοιωσαν πού εἶχαν ἔλθει νά πιάσουν ἕνα τέτοιο θεόπρεπο γέροντα.

Ὅταν κάποια φορά τελείωσε τήν προσευχή, στήν ὁποία μνημόνευσε ὅλους ὅσοι εἶχαν ἔλθει σέ συνάφεια μαζί του, μικρούς καί μεγάλους, ἐνδόξους καί ἀσήμους καί ὅλη τήν καθολική Ἐκκλησία πού ἁπλώνεται στήν οἰκουμένη, καί ἦλθε ἡ ὥρα νά βγοῦν, τόν ἔβαλαν πάνω σ' ἕνα ὄνο καί τόν ἔφεραν στήν πόλι, ξημερώματα τοῦ Μεγάλου Σαββάτου. Καί στόν δρόμο τόν προϋπάντησε ὁ εἰρήναρχος Ἡρώδης μέ τόν πατέρα του τόν Νικήτη, πού τόν ἔβαλαν νά καθίση δίπλα τους στό ἁμάξι τους, κι ἄρχισαν νά προσπαθοῦν νά τόν μεταπείσουν, λέγοντας.

– Μά εἶναι τόσο κακό νά πῆς· Κύριος εἶναι ὁ Καῖσαρ; Εἶναι τόσο σπουδαῖο πρᾶγμα νά θυσιάσης στούς θεούς καί νά κάνης ὅλους τούς ὑπολοίπους τύπους, προκειμένου νά γλυτώσης τή ζωή σου;

Ἐκεῖνος στήν ἀρχή σώπαινε, ἀλλά ὅταν εἶδε ὅτι ἐπέμεναν, ἀποκρίθηκε.

– Δέν πρόκειται νά κάμω αὐτά πού μέ συμβουλεύετε.

Τότε ἐκεῖνοι, βλέποντας πώς τοῦ κάκου πῆγαν τά λόγια τους, τόν περιέλουσαν μέ βρισιές καί τόν γκρέμισαν ἀπό τό ἁμάξι, ἔτσι πού πέφτοντας νά πληγωθῆ στό πόδι. Καί χωρίς νά τούς πῆ οὔτε λέξι, σάν νά μήν εἶχε πάθει τίποτε, πορευόταν ὁλοπρόθυμα, ὁδηγούμενος στό ἀμφιθέατρο, ὅπου γινόταν τέτοια ὀχλοβοή ὥστε νά μή μπορῆ νά ἀκουσθῆ ἡ φωνή κανενός.

Ἀλλά στόν Πολύκαρπο καθώς ἔμπαινε στό ἀμφιθέατρο ἀκούσθηκε φωνή ἀπό τόν οὐρανό πού ἔλεγε· ἴσχυε, Πολύκαρπε, καί ἀνδρίζου. Καί ἐκεῖνον πού μίλησε κανένας δέν τόν εἶδε, ἀλλά τή φωνή τήν ἄκουσαν οἱ δικοί μας πού βρίσκονταν ἐκεῖ. Ὅταν, λοιπόν, ὡδηγήθηκε ἐκεῖ, ἔγινε μεγαλύτερη ἡ ὀχλοβοή, διότι ὁ λαός ἔμαθε ὅτι ὁ Πολύκαρπος εἶχε συλληφθῆ. Στεκόμενον μπροστά στό βῆμα του, ὁ ἀνθύπατος ἄρχισε νά τόν ἀνακρίνη. Πρῶτα τόν ρώτησε ἄν ἦταν ὁ ἴδιος ὁ Πολύκαρπος καί σάν ἐκεῖνος τό ἐβεβαίωσε, βάλθηκε ὁ ἀνθύπατος νά τόν πείση ν' ἀρνηθῆ τήν πίστι του, λέγοντας· λυπήσου τά χρόνια σου καί ἄλλα παρόμοια πού συνηθίζουν οἱ ἐθνικοί δικασταί, ὅπως· Ἀναγνώρισε τή θεία δύναμι

τοῦ Καίσαρος, ἄλλαξε γνώμη, πές· νά λείψουν οἱ ἄθεοι.

Ὁ Πολύκαρπος τότε μέ γαλήνια κι ἄτρομη ὄψι γυρόφερε τό βλέμμα στίς κερκίδες πού ἦσαν σκεπασμένες ἀπό τούς ἀνόμους ἐθνικούς, σήκωσε τό χέρι ἐναντίον τους μέ τρομερή κίνησι, ἀναστέναξε καί ἀναβλέποντας τέλος στόν οὐρανό εἶπε:

– Ἄς λείψουν οἱ ἄθεοι!

Καί καθώς, ἐπιμένοντας ὁ ἀνθύπατος τοῦ ἔλεγε.

– Ἐξώμοσε, βρίσε τόν Χριστό καί σ' ἐλευθερώνω, ἀποκρίθηκε ὁ Πολύκαρπος.

– Ὀγδόντα ἕξ χρόνια τόν ὑπηρετῶ καί σέ τίποτε δέν μ' ἔβλαψε. Πῶς μπορῶ, λοιπόν, νά ὑβρίσω τόν βασιλέα καί σωτῆρα μου;

Ἀλλά ὁ ἀνθύπατος ἐπέμενε, λέγοντας.

– Ἀναγνώρισε τή θεία δύναμι τοῦ Καίσαρος.

Καί ὁ Πολύκαρπος ἀποκρίθηκε.

– Ζητεῖς νά ἀναγνωρίσω τή θεία δύναμι τοῦ αὐτοκράτορος καί ὑποκρίνεσαι ὅτι ἀγνοεῖς ποιός εἶμαι. Ἄκουσε, λοιπόν, καθαρά καί ξάστερα τήν ἀπάντησί μου. Εἶμαι χριστιανός. Κι ἄν θέλεις νά διδαχθῆς τόν χριστιανισμό, δός μου καιρό νά σοῦ τόν μάθω.

Τοῦ λέγει ὁ ἀνθύπατος.

– Πεῖσε τόν ὄχλο.

Καί ὁ Πολύκαρπος τοῦ ἀπαντᾶ.

– Ἐσένα σ' ἀξίωσα τῶν λόγων μου. Διότι διδαχθήκαμε νά ἀποδίδουμε στίς ἀρχές καί ἐξουσίες πού ὑπάρχουν μέ τήν ἀνοχή τοῦ Θεοῦ τιμή τόση ὅση δέν μᾶς ζημιώνει. Αὐτοί ἐδῶ ὅμως δέν ἔχουν κανένα δικαίωμα ν' ἀκούσουν τήν ἀπολογία μου.

Καί ὁ ἀνθύπατος τοῦ λέγει.

– Ἔχω θηρία, σ' αὐτά θά σέ ρίξω, ἄν δέν ἀλλάξεις γνώμη.

Καί ὁ Πολύκαρπος ἀποκρίνεται.

– Φέρε τα· γλύστρημα γιά μᾶς ἀπό τά καλύτερα στά χειρότερα δέν ἐπιτρέπεται. Ἀπεναντίας ἀπό τά χαλεπά μᾶς ἀρέσει νά ἀνεβαίνουμε στά δίκαια.

Καί ὁ ἀνθύπατος πάλι.

– Θά σέ ἀνάψω σάν λαμπάδα, ἄν δέν σοῦ φαίνονται σκληρή τιμωρία τά θηρία, καί μείνης ἀμετανόητος.

Καί ὁ Πολύκαρπος τοῦ ἀπαντᾶ.

– Μ' ἀπειλεῖς μέ τή φωτιά πού καίει γιά λίγη ὥρα κι ὕστερα σβύνεται κι ἀγνοεῖς τό πῦρ τῆς μελλούσης κρίσεως κι αἰωνίας κολάσεως πού φυλάγεται ἄσβυστο γιά τούς ἀσεβεῖς. Ἀλλά τί ἀργοπορεῖς; Κάμε ὅ,τι θέλεις.

Αὐτά κι ἄλλα ἀκόμα λέγοντας, ἦταν πλημμυρισμένος ἀπό θάρρος καί χαρά στό πρόσω-

πό του ἔλαμπε ἡ θεία χάρις. Ὄχι μόνο δέν εἶχαν καμμιά ἐπίδρασι πάνω του οἱ συμβουλές κι οἱ ἀπειλές πού ἄκουε, ἀλλ' ἀπεναντίας σάστισε ὁ ἀνθύπατος. Ἔστειλε τότε τόν κήρυκά του στή μέση τοῦ στίβου νά φωνάξη τρεῖς φορές.

– Ὁ Πολύκαρπος ὡμολόγησε ὅτι εἶναι χριστιανός.

Μόλις τ' ἄκουσε ὁ ὄχλος τῶν εἰδωλολατρῶν καί τῶν ἰουδαίων πού εἶχαν μαζευθῆ ἐκεῖ ἀπ' ὅλη τή Σμύρνη ξέσπασε σέ κραυγές φωνάζοντας ἄγρια.

– Αὐτός εἶναι ὁ δάσκαλος τῆς Ἀσίας, ὁ πατέρας τῶν χριστιανῶν, ὁ χαλαστής τῶν θεῶν μας, ὁ ἄνθρωπος πού ἔμαθε πολλούς νά μή προσκυνοῦν καί νά μή θυσιάζουν.

Καί φώναζαν στόν ἀσιάρχη Φίλιππο ν' ἀμολήση πάνω στόν Πολύκαρπο ἕνα λέοντα.

Ἀλλά ἐκεῖνος ἀποκρίθηκε ὅτι δέν εἶχε τέτοιο δικαίωμα, διότι παρόμοια θεάματα εἶχαν δοθῆ καί τελειώσει πιά τίς προηγούμενες ἡμέρες.

Τότε ὅλοι μέ μιά φωνή ζήτησαν νά ριχθῆ στή φωτιά ὁ Πολύκαρπος. Διότι ἐπέπρωτο νά πραγματοποιηθῆ ἡ ὀπτασία πού εἶχε δῆ, ὅταν εἶδε τό προσκέφαλο νά καίεται καί γύρισε καί εἶπε προφητικά στούς πιστούς πού τόν τριγύριζαν· θά καῶ ζωντανός.

Ὅλα ἔγιναν μέ τέτοια γρηγοράδα, πού περισσότερη ὥρα κάνει κανείς νά τά διηγηθῆ. Οἱ ὄχλοι μάζεψαν ἀμέσως ἀπό τά γειτονικά ἐργαστήρια καί λουτρά ξύλα καί φρύγανα καί προπαντός οἱ ἰουδαῖοι πού σέ κάτι τέτοιες περιστάσεις συνήθως εἶναι οἱ πιό πρόθυμοι ἀπ᾽ ὅλους. Καί ὅταν ἑτοιμάσθηκε ἡ πυρά, ἔβγαλε ὅλα τά ροῦχα του, ξεζώσθηκε κι ἔσκυψε νά βγάλη καί τά ὑποδήματά του, πρᾶγμα πού ἔκαμε γιά πρώτη φορά, διότι πάντα ἔσπευδαν τά πνευματικά του παιδιά νά τόν ὑπηρετοῦν σ᾽ αὐτό, ἀμιλλώμενα ποιό πρῶτο νά τόν ἀγγίξη. Τόση μεγάλη ἀρετή τόν στόλιζε πρίν ἀπό τό μαρτύριο. Εὐθύς, λοιπόν, τόν τύλιξαν μέ τά σίδερα πού χρησιμοποιοῦνται στούς καταδικασμένους νά πεθάνουν πάνω στήν πυρά. Κι ἐνῶ πήγαιναν νά τόν καρφώσουν, εἶπε.

– Ἀφῆστε με ἔτσι. Ἐκεῖνος πού μέ ἔσπρωξε ἕως τή φωτιά, θά μ᾽ ἀξιώση καί χωρίς τά καρφιά σας νά μείνω ἀσάλευτος πάνω της.

Ἔτσι δέν τόν κάρφωσαν, ἀλλά τόν ἔδεσαν μονάχα. Καί ἐκεῖνος ἐνώνοντας πίσω στή ράχη τά χέρια του καί ἀφήνοντας νά τά δέσουν, σάν κάποιο διαλεχτό κριάρι πού προσφέρεται ἀπό ὁλόκληρο κοπάδι, ὁλοκαύτωμα εὐάρεστο στόν Θεό, σήκωσε τά μάτια στόν οὐρανό καί εἶπε.

– Κύριε, ὁ Θεός ὁ παντοκράτωρ, ὁ πατέρας τοῦ ἀγαπητοῦ καί εὐλογητοῦ παιδιοῦ σου Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀπό τόν ὁποῖον σέ γνωρίσαμε βαθειά, ὁ Θεός τῶν ἀγγέλων καί δυνάμεων καί πάσης τῆς κτίσεως καί ὅλων τῶν δικαίων πού ζοῦν ἐνώπιόν σου, σ' εὐχαριστῶ πού μ' ἀξιώνεις μ' αὐτή τήν ἡμέρα καί τήν ὥρα, ὥστε νά συγκαταριθμηθῶ στούς μάρτυρές σου πού ἤπιαν ἀπό τό ποτήριον τοῦ Χριστοῦ σου εἰς ἀνάστασιν ζωῆς αἰωνίας τῆς ψυχῆς καί τοῦ σώματος μέσα στήν ἀφθαρσία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Εἴθε νά γίνω δεκτός ἀνάμεσα στούς μάρτυρές σου σήμερα σέ μία θυσία πλουσία κι εὐπρόσδεκτη, ὅπως προετοίμασες καί προφανέρωσες κι ἐξεπλήρωσες, ὁ ἀληθινός καί ἀψευδής Θεός. Γι' αὐτό καί γιά ὅλα σέ αἰνῶ, σέ εὐλογῶ, σέ δοξάζω διά τοῦ αἰωνίου καί ἐπουρανίου ἀρχιερέως Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ ἀγαπητοῦ σου υἱοῦ, διά τοῦ ὁποίου σέ σένα μαζί του καί μαζί μέ τό Πνεῦμα τό Ἅγιο ἀπονέμεται δόξα καί τώρα καί στούς μέλλοντες αἰῶνες. Ἀμήν.

Ἀφοῦ ἀνέπεμψε τό Ἀμήν καί τελείωσε τήν προσευχή του, ἔβαλαν φωτιά στά ξύλα καί τά φρύγανα. Τότε ξεπήδησε μεγάλη φλόγα καί εἴδαμε ἕνα θαῦμα σ' ὅσους ἀπό μᾶς δόθηκε νά τό δοῦμε. Οἱ ὁποῖοι καί φυλαχθήκαμε

σῶοι γιά νά τό ἀναγγείλουμε καί στούς λοιπούς. Οἱ φλόγες, λοιπόν, ἔφτιαξαν ἕνα εἶδος καμάρας, σάν πανί καραβιοῦ φουσκωμένο ἀπό τόν ἄνεμο καί περιτείχισαν κυκλοτερά τό σῶμα τοῦ μάρτυρος. Κι αὐτός ἦταν στό κέντρο ὄχι σάν σάρκα καιόμενη, ἀλλά σάν ψωμί πού ψήνεται στόν φοῦρνο ἤ σάν χρυσάφι ἤ σάν ἀσῆμι πού πυρώνεται στό καμίνι. Καί μᾶς ἦλθε τέτοια εὐωδία, σάν ἀπό λιβάνι ἤ ἀπό κάποιο ἄλλο ἀκριβό θυμίαμα.

Στό τέλος βλέποντας οἱ ἄνομοι ὅτι τό σῶμα του δέν τό ἄγγιζε ἡ φωτιά, πρόσταξαν ἕνα κομφέκτορα νά τόν χτυπήση μέ τό ξίφος του. Καί σάν τόν χτύπησε, ἔτρεξε αἷμα τόσο πού ἔσβυσε τή φωτιά κι ὁ ὄχλος θαύμασε τήν τόση διαφορά πού ὑπάρχει ἀνάμεσα στούς ἀπίστους καί τούς ἐκλεκτούς. Ἕνας ἀπό τούς ἐκλεκτούς ἦταν καί ὁ ὑπερθαύμαστος Πολύκαρπος πού ὑπῆρξε στόν καιρό μας διδάσκαλος ἀποστολικός καί μέ προφητικό χάρισμα καί ἐπίσκοπος τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας στή Σμύρνη. Διότι κάθε λόγος πού βγῆκε ἀπό τό στόμα του, καί πραγματοποιήθηκε καί θά πραγματοποιηθῆ.

Ὅσο γιά τόν ἀντίζηλο καί βάσκανο καί πονηρό ἐχθρό τῶν δικαίων, σάν εἶδε τό μεγαλοπρεπές τέλος τοῦ Πολυκάρπου καί τήν ἀνέκαθεν ἀνεπίληπτη ζωή του, σάν τόν εἶδε στεφα-

νωμένον μέ τόν στέφανο τῆς ἀφθαρσίας καί βραβευμένον ἀναντίρρητα, βρῆκε τρόπο νά μήν πάρουμε μήτε τό σκήνωμά του, πού τόσοι καί τόσοι ἀνάμεσα στούς πιστούς ἤθελαν νά τό ἀποκτήσουν. Ὑπέβαλε, λοιπόν, στόν Νικήτη, τόν πατέρα τοῦ Ἡρώδη καί ἀδελφό τῆς Ἄλκης, νά παρακαλέση τόν ἄρχοντα νά μή μᾶς παραδώση τό σῶμα. Καί διετύπωσε τή δικαιολογία ὅτι ὑπῆρχε φόβος, ἄν ἄφηνε τό λείψανο, νά παρατήσουν τόν ἐσταυρωμένο καί νά λατρεύουν αὐτό. Αὐτές τίς ἰδέες τίς ὑπέβαλλαν καί τίς ἐνίσχυαν οἱ ἰουδαῖοι, πού ἐξ ἄλλου μᾶς φύλαγαν μήν πάρουμε τό σῶμα, μήν ξέροντας ὅτι οὔτε τόν Χριστό ποτέ θά μπορέσουμε νά ἐγκαταλείψουμε, πού ἔπαθε ὁ ἄμωμος γιά τή σωτηρία ὅλου τοῦ κόσμου οὔτε ἄλλον νά λατρεύουμε. Αὐτόν τόν προσκυνοῦμε διότι εἶναι ὁ Υἱός τοῦ Θεοῦ καί τούς μάρτυρες ὡς μαθητάς καί μιμητάς τοῦ Κυρίου τούς ἀγαποῦμε ἄξια, διότι εὐνοήθηκαν ἀπερίγραπτα ἀπό τόν βασιλέα καί διδάσκαλό τους. Εἴθε κι ἐμεῖς νά γίνουμε κοινωνοί τους καί συμμαθηταί τους.

Ὅταν, λοιπόν, εἶδε ὁ ἑκατόνταρχος τήν κακή διάθεσι τῶν ἰουδαίων, ἔβαλε τό λείψανο στή μέση καί κατά τήν συνήθεια τῶν εἰδωλολατρῶν τό ἔκαψε. Ἔτσι ἐμεῖς κατόπιν μαζέψαμε τά ἀκριβώτερα ἀπό πέτρες πολύτιμες

καί καθαρώτερα ἀπό χρυσάφι ὀστᾶ του καί τά ἀποθέσαμε σέ κατάλληλο τόπο. Ἐκεῖ θά συναζόμαστε μ' ἀγαλλίασι καί χαρά καί θά γιορτάζουμε τή γενέθλια ἡμέρα τοῦ μαρτυρίου του, μέ τή χάρι τοῦ Θεοῦ, γιορτάζοντας τή μνήμη ἐκείνων πού ἄθλησαν καί δυναμώνοντας τίς ψυχές μας γιά νέα μαρτύρια.

Αὐτά σχετικά μέ τόν μακάριο Πολύκαρπο, πού μαζί μ' ἐκείνους πού προέρχονταν ἀπό τή Φιλαδέλφεια μαρτύρησε δωδέκατος στή Σμύρνη καί ἡ μνήμη του ξεχωρίζει ἀπ' ὅλων τῶν ἄλλων καί ἀναφέρεται σέ κάθε τόπο ἀκόμη καί ἀπό τούς εἰδωλολάτρες. Ὁ Πολύκαρπος δέν ὑπῆρξε μονάχα μεγάλος διδάσκαλος τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλά καί μάρτυς περιφανής, τοῦ ὁποίου τό μαρτύριο ὅλοι θέλουν νά μιμηθοῦν διότι ἔγινε σύμφωνα μέ τό Εὐαγγέλιο τοῦ Χριστοῦ. Πολέμησε μέ τήν ὑπομονή τόν ἄρχοντα τῆς ἀδικίας κι ἔτσι παίρνοντας τόν στέφανο τῆς ἀφθαρσίας, μαζί μέ τούς ἀποστόλους κι ὅλους τούς δικαίους ἀγάλλεται καί δοξάζει τόν Θεό καί πατέρα παντοκράτορα καί εὐλογεῖ τόν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, τόν σωτῆρα τῶν ψυχῶν μας καί κυβερνήτη τῶν σωμάτων μας καί ποιμένα τῆς καθολικῆς καί οἰκουμενικῆς Ἐκκλησίας.

Μᾶς ζητήσατε μέ λεπτομέρειες νά σᾶς διηγηθοῦμε τά ὅσα συνέβησαν καί σέ τοῦτο τό γράμμα μας σᾶς τά ἐκθέτουμε ὅλα, στέλνοντάς το σας μέ τόν ἀδελφό μας Μαρκίωνα. Ἀφοῦ, λοιπόν, τό διαβάσετε καί μάθετε ὅσα ἀναφέραμε, στεῖλτε το καί στούς παραπέρα ἀδελφούς γιά νά δοξάζουν κι ἐκεῖνοι τόν Κύριο πού διαλέγει τούς δούλους του.

Στόν δέ δυνάμενο νά μᾶς εἰσαγάγη μέ τή χάρι του καί τή δωρεά του στήν αἰωνία βασιλεία του διά τοῦ υἱοῦ του τοῦ μονογενοῦς Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἄς εἶναι ἡ δόξα, ἡ τιμή, τό κράτος, ἡ μεγαλωσύνη στούς αἰῶνες. Χαιρετῆστε μας ὅλους τούς ἁγίους ἀδελφούς. Σᾶς χαιρετοῦν ὅλοι οἱ δικοί μας καί ὁ Εὐάρεστος πού ἔγραψε τό γράμμα, μ' ὅλη του τήν οἰκογένεια.

Ὁ μακάριος Πολύκαρπος ἐμαρτύρησε τόν μῆνα Ξανθικό, στή δεύτερη μέρα, πρίν ἀπό τίς ἑπτά Μάρτιες καλάνδες, τό Μέγα Σάββατο καί ὥρα ὀγδόη. Συνελήφθη ἀπό τόν Ἡρώδη, ὅταν ἀρχιερεύς ἦταν ὁ Τραλλιανός Φίλιππος, ἀνθύπατος ὁ Στάτιος Κοδρᾶτος, βασιλεύς δέ αἰώνιος ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός. Στόν ὁποῖον ἡ δόξα, τιμή, μεγαλωσύνη, θρόνος αἰώνιος ἀπό γενεά σέ γενεά. Ἀμήν.

